

Зорица Јеремић Шевић
arhivvaljzor@yahoo.com

ТРГ ИВАНА ПРОШИНА ВАЉЕВО У СУСРЕТ 75. ГОДИШЊИЦИ ПОБЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ

Айсѝракиѝ: рад се бави недовољно истраженим детаљима заједничких ратних операција Народноослободилачке војске Југославије и Црвене армије на подручју чачанског, пожешког, ужичког и ваљевског краја, после ослобођења Београда, у периоду новембар-децембар 1944. године. Било је неопходно ослободити нове територије, а сачувати ослобођене. Ваљево је било ослобођено, али на раскрсници путева који су повезивали територије, на којима су се водиле жестоке борбе. Таква ситуација судбински је везала борца Црвене армије ефреитора – шофера¹ Прошина Ивана Назаровича са Ваљевом и ваљевском породицом Лаушевић.

Кључне речи: Црвена армија, НОВЈ, слом фашизма, група армија Е, ефреитор шофер, волан, Ваљево, породица Лаушевић, Трг Ивана Прошина, споменик

Увод

Сећање на Други светски рат чини врло важан елемент у процесу настајања колективног идентитета код европских народа. Историјско сећање прдеставља важну спону са прошлошћу при чему се историја претвара у својеврсно наслеђе.²

Ваљево је прво веће ослобођено место у Србији.

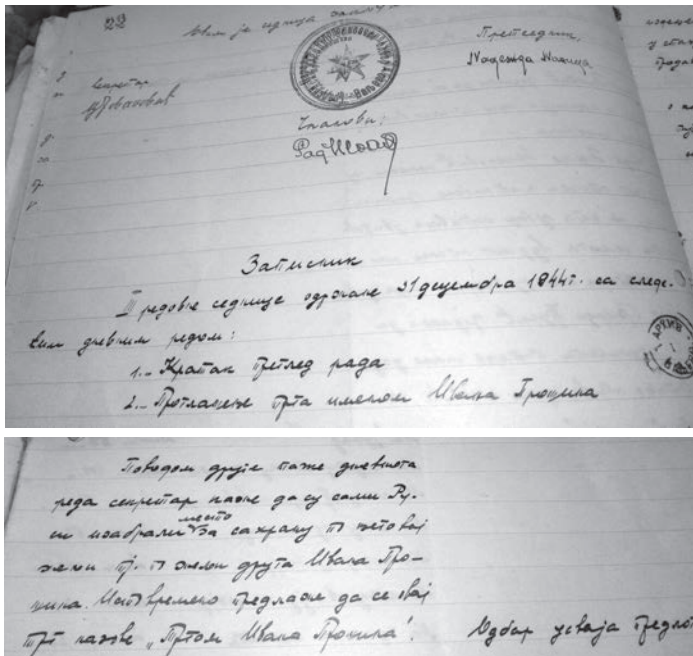
Наступајући општим правцем према Београду, снаге Народноослободилачке војске Југославије, Шеста личка дивизија и

¹ Ефреитор шофер је специјални војни шофер на специјалним војним возилима.

² Предраг М. Вајагић, Култура сећања – Сремски фронт, Војно дело, Београд, 3/2017, стр. 416.

Прва пролетерска бригада од 14. септембра 1944. године воде борбе за град. Одређени делови су већ 15. септембра били ослобођени, али су борбе настављене до 18. септембра 1944, када је Ваљево коначно ослобођено.³

Одмах се приступило конституисању институција власти. Формирана је народна власт у ваљевском крају. Градски народноослободилачки одбор за Ваљево изабран је 22. октобра 1944. године.⁴

Одлука о именовању Трга Ивана Прошина у Ваљево 31. 12. 1944. године

На својој трећој редовној седници одржаној 31. децембра 1944. године, под другом тачком дневног реда, секретар износи: „Да су сами Руси изабрали место за сахрану, по његовој жељи тј. жељи друга Ивана Прошина.“ Истовремено секретар предлаже да се овај трг назове „Тргом Ивана Прошина“ – Одбор усваја предлог секретара.⁵

³ Казивање Милана Сурле рођ.1927. године, борац Шесте Личке бригаде, учесник ослобађања Ваљева, 18. септембра 1944. године, дато аутору 2018. године.

⁴ Др Жарко Јовановић, Ваљево под окупацијом 1943-1944, Београд 2001. стр. 251.

⁵ МИАВ, фонд:А.1.5.23, Скупштина општине Ваљево, записници седница

У ослобађању Ваљева нису учествовале јединице Црвене армије, али је Ваљево ипак само два месеца по ослобођењу имало сахрањеног борца Црвене армије и трг назван по његовом имену.

Тако Ваљево добија свој први званично именовани трг, што му даје посебно место у историји града. Локација на којој је сахрањен руски војник, по својој жељи, и која је последњег дана 1944. године проглашена Тргом Ивана Прошина, била је власништво породице Лаушевић из Ваљева. Миодраг Лаушевић се сећа приче свог оца Маринка Маше Лаушевића да је породица одлучила да Русима поклони локацију, која се налази на раскрсници путева од Босне и Дрине; од Пожеге и Дивчибара према Срему, за сахрану свог друга, по његовој жељи.

Прошин Иван Назарович има необичну биографију како своју, тако и своје породице. Подаци до којих је дошао унук његовог брата, Прошин Александр Михайлович сежу до 1903. године када се Иванов отац Прошин Назар Карпович родом из Великог Оренбурга, козак, самовољно жени без родитељске сагласности. То је било недопустиво код козака и отац га се одриче.

Назар Прошин са својом младом женом Александром Петровном Прошином прелази из Оренбурга, где остаје већи део породице у 90 километара удаљен мањи град Кувендик. Ту се 1914. године рађа Прошин Иван Назарович, један од тринаесторо деце Прошина Назара Карповича и Александре Петровне Прошине.

После револуције 1918. године породица је послата у Кемеровску област, на кулук у рудник. Ту се 1935. године родио Иванов брат Михаил. Породица је успела одатле да пребегне 1936. године у Таџикистан у град Сталинобад (2018. Душанбе), где је живела Назарова сестра. Ту се Прошин Иван Назарович оженио Клавдијом Ивановном и 1940. године добио сина Прошина Евгенија Иванова, за кога се претпоставља да је живео до 2004/05. године и ништа више о његовом животу се не зна.⁶

Биографија ефрејтора шофера Прошина Ивана Назаровича (1914-1944) може се прати по периодима:

ГНОО; ГНО Ваљево 1944-1947, кут. инв. бр 96, књ. инв. бр 1.

⁶ Информација дата аутору 2018. године од стране Прошина Александра Михайловича из Санкт Петербурга, Русија.

1914-1940 – приватна породична биографија

1940 – авг. 1944 – ратна биографија војника Црвене армије на фронту СССР-а

авг. 1944 – 19. дец 1944 – ратна биографија војника Црвене армије на фронту у Југославији, Србији и Ваљеву

19. дец. 1944 – постхумна биографија војника Црвене армије везана за Ваљево и Трг Ивана Прошина

јул 1962 – 2018 (2020) – постхумна биографија војника Црвене армије везана за спомен-костурницу „Руско гробље“ у Јагодини – постхумна биографија војника Црвене армије везана за Ваљево, Трг Ивана Прошина и прославу седамдесетпете годишњице победе над фашизмом у Ваљеву, 9. маја 2020.

Прошин Иван Назарович се родио у бурном и тешком периоду за Русију и њене људе. То се види по кретањима његове породице у потрази за животом у нормалним условима.

Совјетско-фински рат се води 1940. године. Прошин Иван Назарович добија војно шоферско уверење бр. В-058572 2. марта 1940. године. Његова ратна биографија почиње.

„На почетку Другог светског рата 1941. године многа браћа и сестре су отишли на фронт, како су отишли Иван (рођ. 1914 г.) и Виктор (рођ. 1916 г.)“ – каже унук њиховог брата Прошин Александар Михаилович⁷.

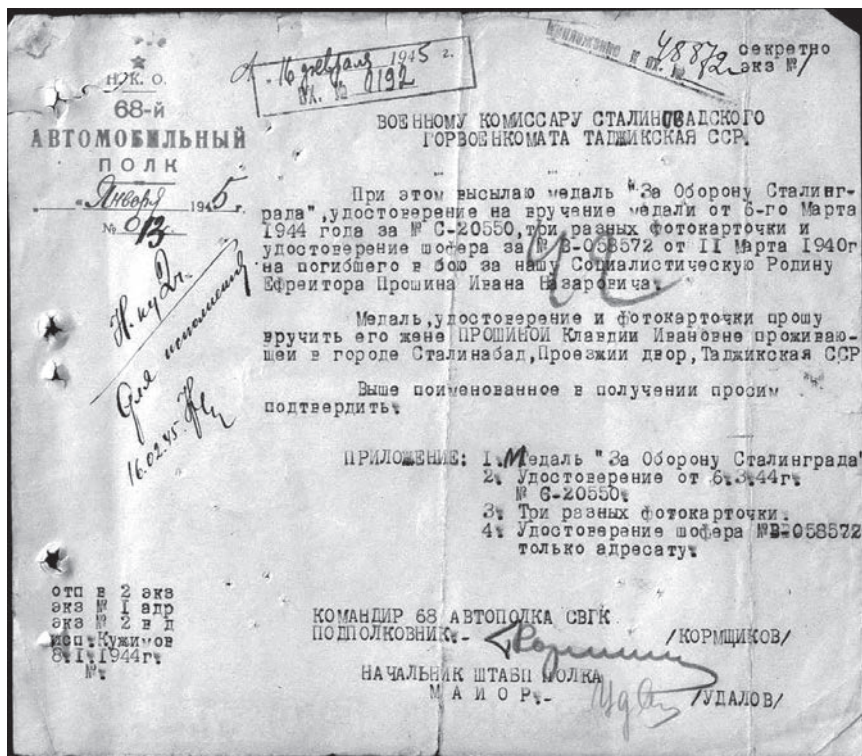
Ефреитор шофер Прошин Иван Назарович од почетка Другог светског рата 1941 – авг. 1944. као војник Црвене армије припадник 68. аутопука, учествује у борбама за одбрану СССР-а. Добија медаљу „За одбрану Стаљинграда“ 6. марта 1944. године под редним бројем С-20550.⁸ Тако улази у историју.

Победа Црвене армије и завршетак Стаљинградске битке, 2. фебруара 1943. године, улили су наду да је ослобођење могуће и победа над фашистичком Немачком. Војне јединице којима је припадао ефреитор шофер Прошин Иван Назарович, наставиле су борбе за ослобађање СССР-а. Маја 1944. године, пробијен је Украјински фронт.

Крајем августа месеца 1944. године јединице Црвене армије, преко Молдавије – Румуније, улазе у Југославију и ослобађају те-

⁷ Исто.

⁸ Војни извештај о звању и одликовању Прошина Ивана Назаровича, архивска грађа из приватног власништва Златомира Лазића из Јагодине.

Војни извештај о добијању звања шофера, 2. марта 1940. године, и медаље „За одбрану Стаљинграда“, од 6. марта 1944, ефрејтору шоферу Прошину Ивану Назаровичу

риторије на путу до Берлина и коначног слома фашизма. Тако у Југославију и Србију стиже ефрејтор шофер Прошин Иван Назарович са својим 68. аутопуком, делом трећег Украјинског фронта. „Иван Прошин и његови саборци црвеноармејци, били су део важне ратне мисије. Главна претња била је немачка група армија Е, која је стално покушавала и поред повлачења преко Мокре Горе и Вишеграда у Босну, да се поново врати на ослобођене територије Београда и Ваљева. Снаге НОВЈ и јединице Црвене армије штитиле су тај појас“ – каже друг Десимир Максимовић борац Осме црногорске бригаде. Он се побратимио са црвеноармејцем.

„Заноћили смо у селу испод Авале (надомак Београда). Добош и три шаржера ја добио уз Стројницу 7,62 од Руса. Ја њему дао мој пиштољ 7,65 са којим сам отишао у Партизане и два шарже-

ра” – завршава Максимовић своја сећања на стратегију заједничких ратних дејстава јединица НОВЈ и јединица Црвене армије.

Основно питање је, како се и зашто нашао рањени ефреитор Прошин Иван Назарович са својим 68. аутопуком у Ваљево почетком децембра 1944. године?!

Ноћу између 30. новембра и 1. децембра 1944. године, цела 93. дивизија Црвене армије после добијеног наређена морала је хитно из ужичког краја, где су борбе још трајале, да се пребаци на Сремски фронт.⁹

Траса најкраћег пута слободним територијама којима је војска Црвене армије ишла до Сремског фронта, води преко Ваљева. Ефреитор шофер Прошин Иван Назарович, у свом возилу рањен, успео је да доведе свој специјални војни камион до ваљевског одморишта у власништву породице Лаушевић, ту застане, а касније и заувек остане. Сахрањен је 19. децембра 1944. године. Радмила Томић Лаловић се сећа: „Руски војник је кратко лежао горе у кући у Брђанима.” То оквирно одређује време његовог лечења и боравка у Ваљево, на први део децембра 1944. године до Светог Николе. Војник Црвене армије Иван Прошин је двадесетак дана лежао рањен у Ваљево.

„Код кафане Јадар’ на раскрсници путева који воде од Дрине преко Лознице и Осечине до Ваљева, зауставио се конвој са Руским војницима. Камион је стајао под кестеном на одморишту. Рекли су да је ту један руски војник који је успут рањен. Била је велика колона камиона који су наставили пут Срема”.¹⁰ Др Зоран Јанковић, дечак у време доласка Ивана Прошина у Ваљево, каже: „Рањеног војника на предлог тетке Жике Цветкове Петковић која се ту затекла Руси су однели у двориште преко пута одморишта и дошли на наша врата да траже доктора како им је речено. Мој отац др Панта Јанковић је отишао да помогне рањенику. Рекао је после нама, да Рус много крвари у пределу препоне, да га је он превио и да су га његови другови однели.“

У време Другог светског рата, многе куће ваљевског краја су биле реквириране за потребе војске, која је у датом моменту бо-

⁹ Др Живота Марковић, Народно Ослободилачки Покрет у Ужичком округу 1942-1944. и борбе за ослобођење, Ужице 2010, стр 97.

¹⁰ Казивање Звонимира Стефановића рођ. 1933. године, дато аутору 2018.

равила у Ваљеву. „Четири собе су користили руски војници, а бака Јелени са децом је била остављена само кухиња” – сећа се приче своје мајке Јасмина Ђорђевић, Јеленина унука.

Тако је у кућу удовице Јелене дев. Лаушевић Милинковић у Брђанима, Кнез Милошева 81, стигао тешко рањен црвеноармејац са војницима који су га неговали.

Тешко, али свесно било је сазнање Ивана Прошина и његових другова да он не може преживети. Тражио је да буде сахрањен на месту где је последњи пут седео у кабини свог камиона и да волан којим је управљао буде уграђен на његов споменик. То су испоштовали његови саборци црвеноармејци.

„После рата, код баке Прошине Александре Петровне, дошао је црвеноармејац који је ратовао са деда Иваном у Југославији и донео пет ратних фотографија.” У свом писму 2018. године саопштава Иванов унук Прошин Александр Михаилович. Ту вредну архивску грађу породица је сачувала, а унук Александар је проследио Историјском архиву Ваљево, аутору, да се фотографије обраде, добију легенде и буду коришћене у овом раду. То је њихово прво јавно приказивање од настанка пре 74 године у Ваљеву.

РАТНА ФОТОГРАФИЈА НЕПОЗНАТОГ ЦРВЕНОАРМЕЈЦА САБОРЦА ЕФРЕИТОРА ШОФЕРА ПРОШИНА ИВАНА НАЗАРОВИЧА КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР

По завршетку рата мајци Ивана Прошина црвеноармејац је донео пет неидентификованих фотографија са југословенског фронта.

Фотографија бр. 1 – представља Ивана Прошина у униформи са одликовањем на грудима. Претпоставка је да је то медаља за одбрану Стаљинграда коју је добио 6. марта 1944. године под бројем С 20550. У војном обавештењу о добијеној медаљи стоји да се жени Клавдији шаљу и три разне фотографије.

„Он не вернулса из боја.“

ефреитор шофер

ПРОШИН ИВАН НАЗАРОВИЧ

1914

1944

г. Кувендик Русија

г. Ваљево Југославија

Фотографија бр. 2 – Три ратна друга од којих се један вратио из рата и породици Прошин однео фотографије. Иван Прошин је први са лева.

На његов гроб посађене су три јеле за сећање на три друга која су заједно пошла у рат.

Цртеж Милана Васића¹¹

Остале четири фотографије су снимљене на сам дан сахране Ивана Прошина 19. децембра 1944. год. у Ваљево. Три припадају архивској грађи у приватном власништву породици Прошин

¹¹ Милан Васић, Ваљево кроз векове у слици и речи, Ваљево 2014, стр. 205.

у Русији, а четврту оригинал Историјском архиву Ваљево поклонио је Милован Дудић који је држао посмртни говор Ивану Прошину и ком су црвеноармејци оставили фотографију за успомену. Она једина поседује легенду. За фотографије са Иванове сахране у Ваљево које немају легенду казивачи су пружили драгоцен допринос у својим исказима датим аутору 2018. године.

Фотографија бр. 3 – Ваљево, 19. децембар 1944. године – соба где је Иван провео последње дане у кући К. Милошева 81. Прошин Иван Назарович у отвореном ковчегу док му његови црвеноармејци и официр одају почаст.

Фотографија бр. 4 – Ваљево. 19. децембар 1944, кућа у Кнез Милошевој улици 81. Црвеноармејци износе из куће ковчег са посмртним остацима Прошина Ивана Назаровича. На тераси са десне стране стоји власница куће Јелена Лаушевић Милинковић одајући му последњу почаст.

Ова фотографија је помогла проналажењу адресе куће у Брђанима у којој је лежао рањени Иван Прошин. Објекат је аутентичан и 2018. године, у време истраживања и анализе снимљених ратних фотографија.

Фотографија бр. 5 – У време истраживања, обављених почетком 2018. године, локацију је било веома тешко одредити. Било је претпоставки да се не ради о Ваљевоу. Велику помоћ у истраживању пружио је Миодраг Лаушевић, који је у својој породичној архиви препознао кућу својих предака. Једини, доминантни објекат на фотографији је кућа породице Лаушевић, на адреси Кнез Милошева број 65, порушена око 1960. године.

Фотографија показује дугачку посмртну поворку Ваљеваца и војника Црвене армије која се спушта 500 м. Од куће у Брђанима, Кнез Милошева 81 из које је изнет на раменима верних другова црвеноармејаца, ношен у отвореним ковчегу до места где је сахрањен по сопственој жељи Прошин Иван Назарович. Предводи их специјални војни камион какав је и Иван возио. Врата камиона имају обележје белом бојом, да би личили на војне авионе. Одвезено је до гроба неколико округлих венаца и пирамида широких страница заравњеног врха са издвојеном звездом. Не може се установити од ког је материјала пирамида, камена или даске? Касније је на гроб постављен мермерни споменик са уграђеним воланом камиона.

Ваљево, 19. децембар 1944, Кнез Милошева улица

Фотографија бр. 6 – Ваљево 19. децембар 1944, угао Душанове и Карађорђевог улице. Локација крајем 1944. године именована тргом Ивана Прошина, налази се између улица, Карађорђевог, Душанове и Кнез Милошеве, и била је власништво породице Лаушевић.

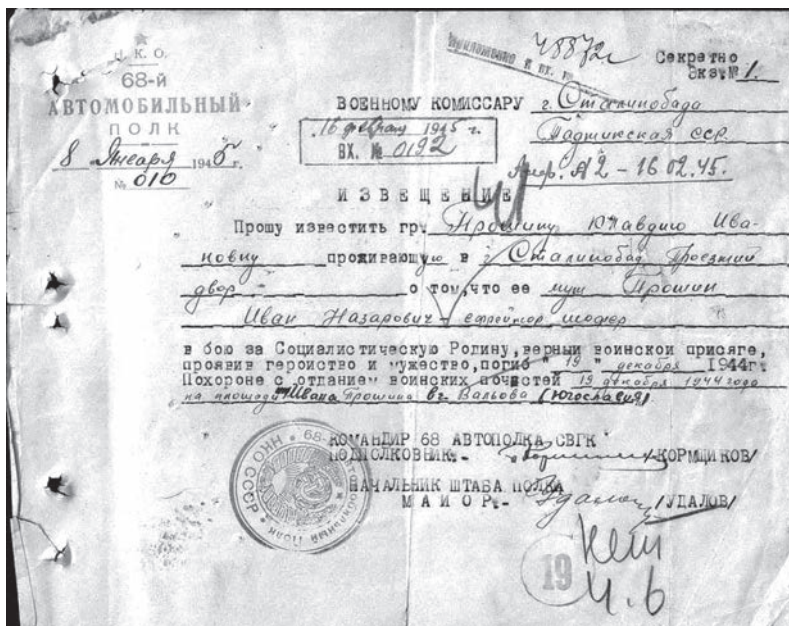
Фотографија приказује локацију и саму сахрану Прошина Ивана Назаровича непосредно пред његов укоп. На њој се види Милован Дудић као представник Ваљева, у име Народног фронта на сахрани (стоји на постаменту између два Руска официра прим. аутора). Најужи круг око Ивановог отвореног ковчега чинили су његови саборци, официри и војници Црвене армије, скинутих капа у име одавања почаси. Непосредно уз ковчег са официрама стоји девојчица!? „Црвеноармејци са Руским зимским капама су испалили почасне плотуне. Нас су довели из школе да му одамо почаст. Забрањено нам је било да као ђаци причамо о погибији војника Ивана Прошина” – речи су Томислава Ђорђевића.

Драшко Дудић се у име пионира Ваљева опростио од војника Ивана Прошина: „Мене су обавестили да је умро руски војник и да напишем опроштајни говор који сам прочитао поред покојника.“

Све око избора локације и саме сахране, обележја постављених на гробу одмах, а и касније постављаног мермерног споменика организовали су црвеноармејци.

На Иванову сахрану 19. децембра 1944. године са Сремског фронта су дошли многи његови другови, саборци, официри, шофери. Фотографија показује неуобичајено велики број војника и официра Црвене армије.

У војном извештају од 8. јануара 1945. године, послатог Ивановој жени, Прошиној Клавдији Ивановној, стоји да је: „Прошин Иван Назарович ефреитор шофер, сахрањен уз војне почасти 19. децембра 1944. године на Тргу Ивана Прошина у граду Ваљеу (Југославија).¹²

Војни извештај о месту и времену сахране Ивана Прошина
19. децембра 1944. године

Руси су по обављеној сахрани поставили заравњену пирамиду са издојеном звездом и венце. Оставили су текст и одабрали мермерни споменик код каменоресца који је касније постављен, а они се вратили пут Сремског фронта и даље.

И волан су оставили уз друга а гробу.

¹² Војни извештај о месту и времену сахране ефреитора шофера Прошина Ивана Назаровича, архивска грађа из приватног власништва Бране Милосављевић из Ваљева.

Мермерни споменик Прошину Ивану Назаровичу

Нема тачних података када је постављен мермерни споменик, чију је фотографију сачувао у својој архивској грађи у приватном власништву Милан Васић.

„Чињеница да у парку код Јадра стоји споменик са страним писмом, била нам је више занимљива него што је нам је побудила интересовање да откријемо чији је то споменик” – каже Нада Ивановић која је као девојка често боравила у парку са другарицама.

Олга Јеремић се сећа да је Зора Шами редовно одржава руже и остало цвеће на гробу.

„На споменику је био волан. Велики волан. Мени је личио на волан од камиона који нешто превози. Волан прилепљен на споменик у горњем делу изнад текста“ – сећа се Браца Будимировић.

Судбина волана са гроба Ивана Прошина је веома занимљива. Како је он био упечатљив, трг је добио и други, незванични, назив „Код волана“.¹³ Волан је наставио да живи после 1955. го-

¹³ Казивање Миме Беговић рођ. 1946. године из Ваљева, дато аутору 2018. год.

дине када су га љубитељи војње добом по снегу, скинули са споменика и уградили на свој доб.

Закон о гробљима захтевао је уређење питања сахрањивања. Решењем Секретаријата за социјалну политику и комунална питања Савезног извршног већа (савезне владе тадашњег ФНР) од 20. септембра 1961. године формирана је комисија за подизање костурнице и уређење гробља бораца Црвене армије у Светозареву (назив данашње Јагодине у периоду 1946-1992. године).

Red. br.	Ime i prezime	Rođ. mesto i dr. gde je umro	Ustanak	Podaci o borbi	Godina smrti	Prezime	Opis i podaci o borbi	Ostala	Primerak
1.	27.IV.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	-	2.
2.	27.IV.	(u parku pored grada)	1.	-	2.	-	-	-	2.
3.	20.IV.	(pored ulice pored grada)	1.	-	1.	-	-	7.	7.
1.	7.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	24.	30.
2.	7.V.	(pored potoka u blizini škole)	1.	-	1.	-	-	-	1.
1.	14.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	23.	24.
2.	14.V.	(u parku pored grada)	1.	-	2.	-	-	4.	5.
3.	15.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	27.	27.
4.	16.V.	(pored ulice u blizini škole)	1.	-	1.	-	-	13.	13.
5.	16.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	20.	20.
6.	16.IV.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	13.	13.
7.	17.V.	(pored potoka u blizini škole)	1.	-	1.	-	-	3.	5.
8.	18.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	21.	25.
9.	19.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	12.	14.
10.	21.V.	(pored potoka u blizini škole)	1.	-	1.	-	-	2.	1.
11.	22.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	21.	21.
12.	22.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	4.	4.
13.	23.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	5.	5.
14.	21.V.	(pored potoka u blizini škole)	1.	-	1.	-	-	22.	22.
15.	24.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	4.	4.
16.	24.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	2.	2.
17.	25.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	1.	4.
18.	26.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	12.	13.
19.	26.V.	(u parku pored grada)	1.	-	1.	-	-	2.	2.

Списак ексхумираних црвеноармејаца са територије Ваљево и Лајковца.¹⁴

Државна комисија је извештајем одредила да спомен костурнице у Јагодини припадају Ваљево и Лајковац, као срезови за западне Србије. Два црвеноармејца су пренета тамо на Руско гро-

¹⁴ Списак ексхумираних Црвеноармејаца са територије Ваљево и Лајковца, државна комисија одредила је локацију за погинуле на територији западне Србије, арх. грађа из приватног власништва Златомира Лазића из Јагодине.

бље. Јула месеца 1962. године ексхумирани су посмртни остаци ефреитора – шофера Прошина Ивана Назаровича са трга у Ваљеву, и пренети у Јагодину у заједничку спомен-костурницу 1170 палих бораца и официра Црвене армије. Трг Ивана Прошина у Ваљеву не мења свој назив ни после ексхумације.

„Гледао сам ексхумацију Прошина и видео да су његове земне остатке сместили у метални сандук који су заварили“ – сећа се Драгољуб Тешић. Пушку, шаржер меткова и ручни сат су такође извадили из гроба и сместили посебно. Неки од предмета се налазе у завичајном музеју у Јагодини, о чему се може прочитати у текстовима Душка Грбовића, вишег кустоса.

Закључак

Борбена дејства снага НОВЈ и јединица Црвене армије још немају свој историјски назив и нису у целости изучена иако представљају значајне завршне добе за коначно ослобођење Србије.

Ваљево својим положајем повезује најкраћим путним правцима Босну са сремском равницом и даље пут Берлина што је било важно током борби које су вођене на тим просторима 1944/45. година. Сремски фронт је био угрожен па је у ноћи 30. новембра на 1. децембар издато наређење да се цела 93. дивизија Црвене армије хитно из ужичког краја, где су борбе још трајале, пребаци на Сремски фронт преко ослобођеног Ваљева. У конвоју се налазио ефреитор шофер Прошин Иван Назарович у свом специјалном војном камиону. Пред Ваљевом је тешко рањен и његова судбина је везана за тај град и породицу Лаушевић. Конвој је продужио без Ивана Прошина.

Оба брата Прошин, Иван и Виктор нису се вратили из рата. Дали су своје животе у борби против фашизма. Њихов отац Прошин Назар Карпович завршио је живот у ГУЛАГ-у 1944. године под Краснојарским оставивши иза себе жену Александру Петровну Прошину и ону децу која су имала срећу да преживе рат.

Унук Прошин Александр Михаилович ангажовано подржава сећања на своје претке Прошине.

Фотографије које је снимиио непознати црвеноармејац на дан сахране Ивана Прошина 19. децембра 1944. године у Ваљеву при-

казују присуство великог броја официра и војника Црвене армије. Ваљево је у то време било ослобођено већ четири месеца, али се воде борбе на Сремском фронту где се двадесет дана раније упутила 93. дивизија Црвене армије. Од Ваљева су пут наставили без рањеног Ивана Прошина. Дошли су Иванови ратни другови у великом броју да одају последњу почаст свом саборцу. Ретке су биле ситуације овакве посвећености бораца Црвене армије. То говори о важности за њих, онога кога су изгубили. Оставили су сахрањеног друга у Ваљеву хиљадама километара од родног краја, а они сами су кренули у неизвесност да ли ће се кућама вратити.

Ефреитор шофер Прошин Иван Назарович носилац медаље за одбрану Стаљинграда и звања специјалног шофера војног возила, један је од оних који су животом допринели да 9. маја 1945. године буде проглашена победа над фашизмом.

Целокупна слика ће бити употпуњена сарадњом руских и српских архивиста и осталих заинтересованих истраживача.

Трг у Ваљеву на коме је по сопственој жељи био сахрањен, и који је за ту намену поклонила ваљевска породица Лаушевић, већ 74 године носи званичан назив ТРГ ИВАНА ПРОШИНА

Приближава се јубиларна 75. годишњица победе над фашизмом. Међуопштински историјски архив Ваљево, Друштво српско-руског пријатељства Ваљево, породица Лаушевић, представници града Ваљева, Међународни центар за заштиту и очување историје војника ослободиоца „Мемориал“, Српско одељење међународног јавног фонда јединства православних народа, Руски центар за науку и културу у Србији, представници руске амбасаде у Србији, и многи други, верују да је важно и спремни су да дају свој допринос да се ТРГ ИВАНА ПРОШИНА У ВАЉЕВУ приведе адекватној намени за прославу јубилеја, 9. маја 2020. године.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори

Међуојшћински исторјиски архив Ваљево

- МИАВ, фонд: А.1.5.23, Скупштина општине Ваљево, записници седница ГНОО; ГНО Ваљево 1944-1947, књ. ив. бр. 1
- МИАВ, Збирка фотографија, друга група догађаји 1941-1945, инв. бр. 152 (поклон Милована Дудића)
- Архивска грађа из приватног власништва породице Прошин, Сант Петербург, Русија, власник Прошин Александр Михаилович
- Архивска грађа из приватног власништва Бране Милосавћевића, Ваљево, копија војног извештаја о времену и месту сахране Прошин Иван Назаревич
- Архивска грађа из приватног власништва Милана Васића, Ваљево, фотографија мермерног споменика Прошину Ивану Назаревичу

Литература

- Др Живота Марковић, Народноослободилачки покрет у Ужичком округу 1942-1944. и борбе за ослобођење, Ужице 2010, стр 97.
- Др Жарко Јовановић, Ваљево под окупацијом 1941-1944, Београд 2001. стр 251
- Милан Васић, Ваљево кроз векове у слици и речи, Ваљево 2014, стр 205
- Драгутин Бајић, Времплов Ваљева, Ваљево 1986, стр 41

Периодика

- Каталог изложбе: Ослобођење Београда 70 година после, кроз фондове и збирке ИАБ-а, Историјски архив Београд, Београд 2014, стр 15
- Предраг М. Вајагић, Култура сећања – Сремски фронт, војно дело, Београд, 3/2017, стр 416

- Спомен-костурница бораца Црвене армије, Душко Грбовић виши кустос -историчар, Завичајни музеј Јагодина, извор *ruskogroblje.noviput.rs*, 2014 godina

Казивања

- Радмила Томић Лаловић 1930. Ваљево
- Миодраг М. Лаушевић 1943. Ваљево
- Зоран П. Јанковић 1935. Ваљево
- Васић Р. Милан 11928. Ваљево
- Стефановић Звонимир 1933. Ваљево
- Милан Сурла 1927. Београд
- Мима Беговић 1946. Ваљево
- Ивановић Нада 1950. Ваљево
- Томислав Ђорђевић 1932. Ваљево
- Драшко М. Дудић 1932. Ваљево
- Олга Јеремић 1930. Ваљево
- Браца Будимировић 1931. Ваљево
- Драгољуб Тешић 1931. Ваљево
- Др. Живота Марковић 1924. Ужице
- Десимир Максимовић 1927. Ваљево
- Бојан Матић 1982. Ваљево
- Јасмина Ђорђевић 1954. Београд